

száraz ruhával letöröljük a nyelv alját, végül amilyen irt a sebre tettünk, avval erősen bedörzsöljük.

Ha jószágnak csináljuk ugyanezt az orvosságot, akkor ugyanazt a gyökret kell jól megvágni, szeszbe tenni és fazékban, erősen lefedve jól megfőzni. Ebből egy nagy jószágnak féldecit, kisebbnek mindig kisebb adagot kell beadni. Ha csak megvérezte, vagy sebet is harapott a kutya a jószágon, az eljárás ugyanaz, mint az embernél.

A pásztorember kutyájának bátornak is kell lenni. Ezért erről gondoskodás történik, mondja Nagy Berti, még pedig úgy, hogy darázsfaszket etet a pásztor a kutyájával, mer akkor az nem fél a farkastól. Elhajtja a farkast. Részletes útmutatást a darázsfaszek kezelésre Józsa Berti öreg gazda így adott: ha azt akarjuk, hogy a kutya jó házőrző legyen, akkor szedünk darázsfaszket a kutya ételibe, azt etetjük meg vele. Az osztán, ha még olyan kezes vót is, jófajta mérges kutya lesz belőle. E mán így igaz.

Bóné Irma még ismerte Csekében a vén Puskásné. Kerülő volt az ura. Két kutyát tartottak. Ha a kutyának fájt a lába, bekötötte a széknek azt a lábát, amelyik megfelelt a kutya fájós lábának. Azt mondta, hogy attul meggyógyul. Az a csudállatos, teszi hozzá Irma, hogy csakugyan meggyógyult ettül a kutya lába.

Az öreg Borceza néninek az apja fuvaros volt. Közel állnak ezek sok tekintetben a pásztorokhoz, kintháló, jószággal élő emberek voltak a fuvarosok. Azt mondja Borceza néni:

— Elment az apám Szatmárra. Vele a kutya. De vásár vót, sok nép, szekér, elveszett a Vezér. A nélkül jött haza az apám. Mi pulyák sirattuk a Vezért, mert szerettük. Azt mondja a koma az apámnak:

— Hallja kend! Vegye le a kereket, oszt kilencszer kiáltsa keresztül a kerékagylyukon a kutya nevét. Meglássa hazajön. Reggelre otthon vót a Vezér.

Azóta azt a változatát is hallottam ennek a babonának, hogy ha a kutya vagy a macska elvész, háromszor kell a nevét a spór szájába, régebben a nyitott kéménybe kiáltani. Harmadnapra hazajön.

1946. október 1. hete.

Általános Iskola V. osztály.

A tanítás anyaga: Falu végén kurta kocsmá c. költemény tárgyalása.

Nevelési cél: A magyar ember természete = ha szépen szólnak hozzá, mindenre kapható, de ha ráfordulnak, azért se! (Értetni kell a nyelvén szólni.) Rátartí.

Vonatkozás: Földrajz = A Szamos; komp.

Szemléltetés: A kurta kocsmá képe.

Vázlat.

I. Előkészítés. a) Hangulatkeltés: A magyar ember szokása és jellemvonásai. Milyennek ismerjük a magyar embert?

b) Célkitűzés.

II. Tárgyalás. a) Akkor ismerhetjük meg az embert legjobban, amikor nagyon vig vagy ha nagyon szomorú. Ilyenkor őszintén nyilatkozik meg a lelke.

b) A költemény bemutatása.

FALU VÉGÉN KURTA KOCSMA.

Falu végén kurta kocsmá,
Oda rug ki a Szamosra.
Meg is látná magát benne,
Ha az éj nem közelegne.

Húzd rá cigány, húzzad jobban,
Táncolni való kedvem van,
Eltáncolom a pénzemet,
Kitáncolom a lelkemet!"

Az éjtszaka közeledik,
A világ lecsendesedik,
Pihen a komp, kikötötték,
Benne hallgat a sötétség.

Bekopognak az ablakon:
„Ne zúgjatok olyan nagyon,
Azt üzeni az uraság,
Mert lefeküdt, alunni vágy”.

De a kocsmá bezzeg hangos!
Munkálkodik a cimbalmos,
A legények kurjogatnak,
Szinte reng belé az ablak.

„Ördög bújjék az uradba,
Te pedig menj a pokolba!...
Húzd rá, cigány, csak azért is,
Ha mindjárt az ingemért is!”

„Kocsmárosné, arany virág
Ide a legjobbak borát.
Vén legyen, mint a nagyapám,
Es tüzes, mint ifjú babám!

Megint jönnek, kopogtatnak:
„Csendesebben vígadjanak,
Isten áldja meg kendteket,
Szegény édesanyám beteg.”

Feleletet egyik sem ad,
Kihörpentik boraikat,
Végét vetik a zenének
S hazamennek a legények.

(Petőfi Sándor.)

c) A költemény megbeszélése. Milyen események történtek? Kik szerepeltek? Mit csináltak? Mit szóltak a legények az urasági izenetre? Mit akkor, amikor a szegény leány jött be s kérte őket, hogy csendesebben vígadjanak, mert szegény édesanyja beteg?

d) Milyennek ismertük meg ebben a költeményben a magyar embert? Indulatos, büszke, becsületes és jó szívű.

e) Ki írta ezt a költeményt? Petőfi Sándor. Petőfi ebben a szép költeményben megrajzolta a magyar ember néhány lelki vonását. Honnan tudta? Ki ismeri igazán a magyar embert?

f) A költemény gondolatesőportenként való tárgyalása.

1. Este a Szamos partján.

2. A kocsmában legények mulatnak.

3. Az uraság rájuk üzen, hogy ne zúgjanak olyan nagyon.

4. A szegény kisleány kéri őket a csendes mulatozásra.

g) Dramatizálás. Mit mondott az inas?

Mit válaszolt rá a legény?

h) A költemény tartalmának elmondatása.

i) A költemény végigolvastatása.

III. Befejezés. a) Összefoglalás. Milyennek ismertük meg a költemény alapján a magyar legényt?

b) Alkalmazás. Rajzolják meg a Szamos-menti csárdát, benne a legényeket, amint mulatnak.

c) Házi feladat: Írják le a költemény tartalmát néhány mondatban.

d) A költeményt 2–2 szakaszonként megtanuljuk.

1946. október 1. hete.

Általános iskola V. osztály.

A tanítás anyaga: Csínom Palkó c. kurucdal.

Nevelési cél: A kuruc világ...

V á z l a t.

I. Előkészítés. a) A múlt órán tanult dal felújítása.

b) Ráhangolás.

c) Célkitűzés.

II. Tárgyalás. A dal szövegének elolvastatása és betanítása.

b) A dal szövegének ritmosos elolvasása.

c) A hangjegyek időmértékének megállapítása.

d) A ritmus ütemezése lá-val, majd szöveggel.

e) A hangjegyek olvasása névvel.

f) A hangjegyek ütemezése névvel.

g) A dallam értékét előkészítő gyakorlatok.

h) A dallam éneklése névvel, ritmus nélkül.

i) A dallam éneklése névvel, ritmussal.

j) Éneklés lá-val, ütemezve, szöveggel.

k) Előadási jelek, kidolgozás.

III. Befejezés. Hangtalálási és olvastatási gyakorlatok.

Házi feladat.

A közismert dal szövege:

1. Csínom Palkó, Csínom Jankó, csontos kalabérom,

Szép selymes lódingom, dali pár pisztolyom.

Nosza rajta, jó katonák, igyunk egészséggel,

Menjen táncba ki-ki köztünk az ő jegyesével.

2. Ne bánkódjék senki köztünk, menjünk az Alföldre,

Megrontatik kezünk által a labanc ereje.

Szabad nekünk, jó katonák, Tisza—Duna közi,

Labancságnak mert nincs sehult ottan semmi közi.

1946. október 3. hete.

Általános iskola V. osztály.

A tanítás anyaga: Szorzás.

V á z l a t.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. Szögmérés.

b) Célkitűzés.